

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

АНАЛИТИЧКА ХЕМИЈА

ИЗБОРНА ПРОГРАМА

III година

ХЕМИСКО-ТЕХНОЛОШКА СТРУКА

Хемиско-технолошки техничар и прехранбен техничар

Скопје, 2007 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: АНАЛИТИЧКА ХЕМИЈА

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовни профили: хемиско-технолошки техничар и хранбен техничар

1.2.2. Струка: ХЕМИСКО-ТЕХНОЛОШКА

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет

1.4.1. ТРЕТА

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет: ИЗБОРЕН

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по наставниот предмет **аналитичка хемија- избран предмет во функција на завршен испит**, ученикот стекнува знаења и вештини и се оспособува:

- да **врши** едноставни испитувања за квалитативен и квантитативен состав на материјали и сл.;
- да **решава** проблеми од областа на аналитичката хемија;
- да **мери** и обработува резултати од мерењето;
- да **чита и коментира** податоци од табела и график;
- да **користи** литература и други извори на информации од областа на аналитичката хемија.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на содржините од оваа програма потребно е секој ученик да ги има совладано содржините од програмата по хемија и аналитичка хемија од претходните години.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. МЕРЕЊЕ И ОБРАБОТКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ ВО АНАЛИТИЧКАТА ХЕМИЈА	18	<p><i>Ученикој:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги познава лабораторискиот прибор, апаратите и инструментите (техничка и дигитална вага, пипети, мензури, бирети, одмери-телни тиквици, пикнометар) за мерења (маса и волумен,) кои се вршат во хемиската лабораторија; - да пресметува задачи од маса и волумен и да ги претставува во соодветни единици; - да познава постапка за изведување на гравиметриска анализа; - да планира, подготвува и изведува гравиметриска анализа. 	<p>Лабораториски вежби:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Работа со лабораториски прибор и апаратури за волуметриски и гравиметриски методи на анализа. • Мерење на маса и волумен. • Гравиметриско определување на железо. • Гравиметриско определување на фосфати во детергенти. <p>Приготвување на раствори со различни концентрации.</p>	<p>Аналитичка хемија - задолжителна програма</p> <p>Физичка хемија</p>

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
2. ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА СОСТАВОТ НА ВОДАТА	18	<p><i>Ученикојѝ:</i></p> <p>- да познава:</p> <ul style="list-style-type: none"> - постапки за докажување на анјони и катјони; - волуметриски и гравиметриски постапки за квантитативно определување на маса; <p>- да планира, подготвува и изработи анализа на определена супстанца (водата);</p> <p>- да избира соодветен метод на анализа зависно од својствата на супстанцата;</p> <p>- да ги обработи податоците и да го претстави резултатот во соодветен облик.</p>	<p><i>Испражување:</i></p> <p>Составот на водата во нашата околина (речна, езерска, бунарска, водоводна, минерална и сл.).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проучување на литературни и други извори на информации. • Изработка на план за работа (избор на постапки, прибор, апарати, хемикалии и др.; • земање на примерок и анализа; • обработка на податоците; • презентирање на резултатите. 	Аналитичка хемија:

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
<p>3. ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА СОСТАВОТ ПОЧВАТА</p>	<p>20</p>	<p><i>Ученикојѝ:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - да познава: <ul style="list-style-type: none"> - видови и состав на почвата; - постапки за докажување на анјони и катјони; - волуметриски и гравиметриски постапки за квантитативно определување на маса; - да планира, подготвува и изработи анализа на определена супстанца (почвата); - да избере соодветен метод на анализа. - да ги обработува податоците и да претставува резултат во соодветен облик. 	<p><i>Испражувања:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Составот на почвата во блиската околина; - Определување на состав на ѓубривата. <ul style="list-style-type: none"> - проучување на литература; - избор на постапки, прибор, апарати хемикалии; - земање на примерок и анализа; - обработка на податоците; - презентирање на резултатите. 	<p>Аналитичка хемија:</p> <ul style="list-style-type: none"> - докажување на анјони и катјони.

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички Насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
<p>4. КВАЛИТАТИВЕН СОСТАВ НА ОРГАНСКИТЕ СУПСТАНЦИ</p>	<p>16</p>	<p><i>Ученикои:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - да познава состав и хемиски својства на основните групи на органски соединенија; - да претставува хемиски реакции за добивање и својствата на органските соединенија со соодветни хемиски равенки; - да докажува присуство на елементарна супстанца или функционална група во составот на определено хемиско соединение по експериментален пат; - да изготвува план за испитување на квалитативниот состав на дадена органска супстанца. 	<p>Испиражувања:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Испитување на составот на различни прехранбени продукти - Витамин С во составот на овошјето и зеленчукот. <p>(и друго истражување според интересот на учениците);</p> <ul style="list-style-type: none"> - избор на постапки, прибор, апарати хемикалии; - земање на примерок и анализа; - обработка на податоците; - презентирање на резултатите. 	<p>Аналитичка хемија - задолжителен предмет</p> <p>Бихемија</p>

4.2. Наставни методи и активности на учење

Наставата од предметот се организира врз основа на принципите на **активната настава**. Се користи комбинација од различни форми и методи. Погодни **методи** за наставата по **аналитичка хемија** се: демонстрација од наставникот или учениците (хемиска реакција, апарати и инструменти, илустративен материјал, видеоснимка, компјутерска анимација, посета на аналитичка лабораторија и др.), дискусија, решавање на проблеми по теоретски и експериментален пат и изготвување на едноставни истражувања (теоретски, експериментални и мониторинг).

Активности на ученикот: набљудува, се интересира, прашува, открива односи и законитости (открива во група и независно), учи самостојно, проверува, дискутира, применува.

Активности на наставникот: планира, подготвува, поставува проблем, објаснува, дава инструкции, демонстрира, поставува прашања, организира работа во групи, координира, надгледува, помага, следи, оценува и воспоставува позитивна педагошка комуникација.

4.3. Организација и реализација на наставата

Наставната програма по аналитичка хемија - изборен предмет во функција на завршниот испит е застапена со неделен фонд од 2 часа. Зависно од условите, се препорачуваат различни **облици на организација** (група, пар, индивидуално, фронтално) и методи на работа (лабораториски вежби, истражувачки активности и друго). Времето, местото и начинот на организацијата се остава да го определи наставникот, согласно планираните активности. Бројот на часовите за лабораториски вежби и истражувачките активности не се строго нормирани и зацртани во распоредот на ниво на училиште.

4.4. Наставни средства и помагала

4.4.1. Заеднички наставни средства: видео/ТВ, РС со принтер, графоскоп.

4.4.2. Посебни за предметот:

- *видеоматеријали* - готови или преснимувани, фолии, компјутерски програми;
- *лабораториски прибор и хемикалии:* количеството на хемикалиите и лабораторискиот прибор треба да биде соодветно на барањата во графата *Дидактички насоки*;
- *илустративни материјали:* цртежи, слики, табели, шеми и сл. (готови или изработени од учениците и наставникот).

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на учениците ќе се врши континуирано во текот на целата учебна година врз основа на оспособеноста на учениците според барањата на програмата и совладаноста на теоретските знаења и практичните активности. Вреднувањето ќе се врши со различни постапки, форми и инструменти - усно излагање, разговор; точноста на мерењата, обработката на резултатите, согледувањата од презентациите и друго. Се следи и вреднува залагањето, интересот и односот на ученикот за време на реализацијата на лабораториските вежби и другите активности. Оценувањето се изведува согласно законската регулатива.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Покрај условите пропишани со Законот за средно образование, наставникот треба да ги поседува следниве персонални, професионални и педагошки карактеристики: да е физички и психички здрав, да го познава македонскиот јазик и кирилското писмо, да ја сака педагошката работа, да е добар организатор, креативен и подготвен за примена на иновациите во воспитно - образовната работа.

6.2. Стандард за наставен кадар

- Завршени студии по хемија, наставна насока и положен стручен испит.
- Завршени студии по хемија на другите насоки со стекната педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

На часовите за лабораториски вежби е вклучен како стручен соработник хемиско технолошки техничар.

6.3. Стандард за простор и опрема

Наставата се реализира во училница (која одговара на стандардот за простор) наменета за наставата по хемија и соодветно опремена. Неопходна е помошна просторија (за чување на наставните средства). Часовите за лабораториски вежби се реализираат во училишната аналитичка лабораторија, а дел од истражувачките активности согласно потребите може да се реализираат и надвор од училиштето (производствена дејност, лаборатории за контрола на квалитетот, факултет и др.).

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај 2007 година

7.2. Состав на работната група:

1. Гордана Донева - Атанасоска, советник, БРО - Скопје
2. Проф. д-р Мира Трпковска, ПМФ, Институт за хемија - Скопје
3. Станка Георгиева, професор, СУГС „Марија Кири - Склодовска” - Скопје
4. Јадранка Петровска, професор, СУГС „Димитар Влахов”, Скопје - Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

8.1. Датум на започнување: 1.09.2007 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА ПО АНАЛИТИЧКА ХЕМИЈА

Наставната програма за предметот АНАЛИТИЧКА ХЕМИЈА - изборна настава, предмет во функција на завршен испит ја одобри министерот за образование и наука со решение бр. 11 - 4631/17 од 21. 06. 2007 година.

